Recenzja książki Joanny Dyduch *Europeizacja polskiej polityki zagranicznej w perspektywie realizmu strukturalnego*, Wrocław 2016, ss. 456

Opracowania dotyczące analizy polityki zagranicznej w kontekście procesów integracji europejskiej są obecnie szczególnie ważne i poszukiwane. Przedłożona do recenzji książka mieści się w nurcie badań politologicznych osadzonych w kontekście zagadnień europeistycznych. Pomimo istnienia licznych pozycji książkowych z tego zakresu z powodu stale zmieniających się czynników determinujących charakter procesów integracyjnych wiele zagadnień nie zostało jeszcze w pełni zbadanych bądź dostatecznie wyjaśnionych.

Recenzowaną książkę można uznać za wyjątkowo ciekawą nie tylko w literaturze polskojęzycznej, lecz także międzynarodowej. Na tę oryginalność składa się w moim przekonaniu połączenie trzech elementów. Po pierwsze, książka podejmuje fundamentalne problemy prowadzenia polityki zagranicznej w warunkach integracji nie tylko politycznej, ale i społecznej, kulturowej oraz gospodarczej. Po drugie, stanowi istotny wkład w dyskusję dotyczącą badań nad polityką zagraniczną państwa będącego członkiem UE. Po trzecie, monografia napisana jest w taki sposób, że mimo ogromnej złożoności poruszanych problemów jest ona zrozumiała nie tylko dla specjalistów, lecz także każdego czytelnika zainteresowanego problemami współczesnego świata i jego przyszłości.

W ramach struktury książki można wyróżnić dwa obszary. Pierwszy z nich ma charakter teoretyczno-empiryczny i w znacznym stopniu nawiązuje do koncepcji realizmu strukturalnego opracowanej przez Kennetha N. Waltza natomiast drugi ma charakter raczej koncepcyjno-teoretyczny, kontekstowo odwołujący się do badań z zakresu europeizacji, prezentowanych w międzynarodowej literaturze przedmiotu. Autorka w znakomity sposób pokazuje w niej, jak można wykorzystać reprezentatywne teorie z zakresu nauk o polityce do analizy rzeczywistości międzynarodowej. Przeprowadza także w sposób przenikliwy i zdecydowany wieloaspektową analizę, która dotyczy polskiej polityki w relacji do wybranych instytucji i polityk Unii Europejskiej, jak również wielostronnych i bilateralnych stosunków z pozostałymi państwami członkowskimi Unii oraz wybranymi państwami spoza niej. Książka dotyczy więc dwóch aspektów. Polityka zagraniczna państwa w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej, będąca pierwszym z nich,

jest analizowana w aspekcie realizmu strukturalnego, co stanowi ciekawe i oryginalne podejście do tego zagadnienia, nieczęsto spotykane w opracowaniach publikowanych w ramach studiów europejskich. Drugim wymiarem jest europeizacja, którą autorka łączy z realizmem strukturalnym, co jest połączeniem nowatorskim, inspirującym do prowadzenia dalszych badań empirycznych i wyjaśniania zjawiska europeizacji pod określonym kątem badawczym.

Książka składa się z sześciu rozdziałów, które zamykają konkluzje zaprezentowane w *Zakończeniu*. W pierwszym rozdziale autorka zawarła rozważania teoretyczno-metodologiczne, w ramach których ujęła podstawowe pojęcia, definicje oraz twierdzenia wykorzystane w dalszej części badań, stanowiące podstawę kolejnych etapów badań. Przedstawiła koncepcje polityki zagranicznej oraz zdefiniowała pojęcie europeizacji, uwzględniając przy tym jej specyficzny charakter w kontekście relacji państwa z innymi podmiotami polityki światowej. Za szczególnie interesujące i w pewnym sensie nowatorskie należy uznać połączenie paradygmatu realistycznego z koncepcją procesu europeizacji polityki zagranicznej. Dzięki temu bardzo interesująco i twórczo scharakteryzowała potrzeby państwa, wynikające z jego szczegółowych interesów i wyznaczonych celów. Te zaś determinowały założenia koncepcji polskiej polityki zagranicznej, a co za tym idzie, implikowały zastosowanie określonych strategii i podejmowanych działań.

Z kolei w drugiej części książki przeanalizowano polskie doświadczenia w zakresie integracji z Unią Europejską. Analiza tych procesów w znacznym stopniu ułatwia czytelnikowi percepcję i zrozumienie (wy tłumaczenie) szczególnej natury trudności, z jakimi borykają się państwa członkowskie podejmujące określone wybory w zakresie prowadzonej polityki zagranicznej. Autorka trafnie dostrzega problem bezalternatywności procesów integracyjnych w strategii polskiej polityki zagranicznej, co, jak dowodzi, może wpływać na specyfikę funkcjonowania mechanizmów i instrumentów europeizacji po uzyskaniu członkostwa Unii Europejskiej.

Szczególnie interesujący wydaje się rozdział trzeci, w którym przeanalizowano strukturalno-systemowe uwarunkowania funkcjonowania Polski w ramach UE. Autorce udało się w sposób przejrzysty, metodycznie poprawny i wygodny dla czytającego opisać i wyjaśnić stanowisko Polski wobec procesu ugruntowanych reform zachodzących w strukturach Unii. Naturalną konsekwencją podjętych rozważań jest rozdział czwarty, w którym zbadano związki między polską polityką zagraniczną a Wspólną Polityką Zagraniczną i Bezpieczeństwa oraz będącą jej częścią Wspólną Polityką Bezpieczeństwa i Obrony. Co jest szczególnie istotne, w opracowaniu odniesiono się do polityki energetycznej UE, w ramach której Polska jest nie tylko odbiorcą źródeł energii, lecz także w pewnym stopniu stara się ją współtworzyć, co przekłada się na bezpośrednią artykulację jej interesów w ramach prowadzonej polityki zagranicznej.

Z kolei rozdziały piąty i szósty są w dużej mierze spójne co do przedmiotu badań, w ramach którego autorka analizuje stosunki bilateralne Polski z wybranymi

państwami. W rozdziale piątym przeanalizowano relacje z wybranymi członkami Unii, w ostatnim zaś z takimi państwami jak Rosja, Stany Zjednoczone, Ukraina, Białoruś oraz Izrael. W ostatniej części książki czytelnik odnajdzie, wynikające bezpośrednio, jak i pośrednio, ciekawe konkluzje i inspirujące oceny prowadzonej przez Polskę polityki zagranicznej.

Nie ulega wątpliwości, że książka ma charakter naukowy, uwzględnia analizy teoretyczne i empiryczne odnoszące się do bogatej literatury przedmiotu wykorzystanej w recenzowanym opracowaniu. Również pod względem strukturalnym i merytorycznym praca nie budzi zastrzeżeń. Treści zawarte w poszczególnych rozdziałach bardzo dobrze korespondują z tytułami i ułatwiają czytelnikowi zrozumienie bardzo specjalistycznych, a co za tym idzie, złożonych problemów podejmowanych w ramach prowadzonych badań. Autorce udało się zawrzeć w pracy niezwykle wartościowe treści, napisane w sposób komunikatywny i, co ważne z punktu widzenia naukowego, uporządkowane tematycznie.

Konkludując, uważam, że książka dr hab. Joanny Dyduch stanowi niezmiernie oryginalne podejście do rozwiązania podjętego problemu badawczego oraz wnosi nowe, wartościowe elementy do dotychczasowych osiągnięć w dziedzinie tworzenia i rozwoju polityki zagranicznej, prowadzonej w ramach procesów integracyjnych Unii Europejskiej. Należy dostrzec, podkreślić i zarazem docenić znaczny wkład autorki w poszerzenie i uaktualnienie wiedzy naukowej dotyczącej kwestii europeizacji polityki zagranicznej z punktu widzenia realizmu strukturalnego. W rezultacie autorce udało się zrealizować cele o charakterze zarówno teoretycznym, jak i poznawczym, co czyni omawianą pracę jeszcze bardziej wartościową i istotnie wpisuje się w nurt współczesnych rozważań dotyczących wyjaśnienia zmian, jakie zaszły w polskiej polityce zagranicznej pod wpływem integracji europejskiej, co jako całość dobrze wpisuje się w zapotrzebowanie badawcze w tym obszarze tematycznym i w istotnym stopniu wzbogaca naszą wiedzę.

W kontekście poczynionych uwag stwierdzam, że książka stanowi bardzo ciekawe podejście do prezentowanych problemów, a jej adresatami mogą być nie tylko badacze, studenci czy profesjonaliści zajmujący się studiami europeistycznymi i naukami o polityce, ale również osoby zainteresowane tą tematyką, próbujące zrozumieć specyfikę funkcjonowania państw w ramach skomplikowanego systemu integracyjnego, poszukujące wiedzy opartej na ciekawych badaniach dotyczących studiów europejskich.

Radosław Kupczyk

ORCID: 0000-0002-7576-7236
Uniwersytet Wrocławski